

5 Ιανουαρίου 2022

Χαρά - Λύπη - Χαρμολύπη

Ορθοδοξία / Ερμηνεία Αγίας Γραφής

Μιχάλης Κουτσός, Φιλολόγος - Συγγραφέας

(Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=330129>)

Ερώτημα: Ποιο λοιπόν είναι το στήριγμα του χριστιανού στις δυσκολίες και τις θλίψεις της ζωής;

Απάντηση: Η εν Χριστώ χαρά.

Αυτό που έγραψε στους Κορινθίους για τις δυσκολίες των χριστιανών το συμπληρώνει με το «*Πάντοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε*», (Α΄ Θεσ. 5,16-17). Την εντολή του αυτή την επαναλαμβάνει σε έξι χωρία των επιστολών του π.χ. προς Φιλιππησίους «*Χαίρετε εν Κυρίω πάντοτε. πάλιν ερώ, χαίρετε*» (Φιλιπ. 4,4)., προς Κορινθίους, «*Λοιπόν, αδελφοί, χαίρετε...και ο Θεός της αγάπης και ειρήνης έσται μεθ' υμών*» (Β΄ Κορ. 13,11). προς Ρωμαίους «*Ο δε Θεός της ελπίδος πληρώσαι υμάς πάσης χαράς και ειρήνης...*» (Ρωμ. 15,13). Αν χαιρόμαστε εν Κυρίω, τότε θα είναι μαζί μας ο Θεός της αγάπης, της ειρήνης, της ελπίδας και της χαράς.

Γιατί όμως ο απόστολος Παύλος επιμένει τόσο πολύ στο θέμα της χαράς; Διότι, όπως λέγει ο ίδιος σε άλλα σημεία των επιστολών του, η χαρά είναι στοιχείο της Βασιλείας του Θεού και καρπός του Αγίου Πνεύματος. «*17 οὐ γάρ έστιν ή βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρω̄σις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ **χαρὰ** ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ·* » (Ρωμ.14,18). *22 ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματός έστιν ἀγάπη, **χαρὰ**, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, 23 πραότης, ἐγκράτεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος*» (Γαλ. 5,22). Η χαρά, πλαισιουμένη από όλες τις αρετές, είναι ένα από τα αγαθά της βασιλείας των ουρανών.

Πως όμως θα επιτευχθεί η χαρά και μάλιστα «*πάντοτε*», όπως ζητά ο απόστολος

Παύλος, όταν μύρια κακά υπάρχουν; Όταν αυτά που προξενούν τη χαρά δεν εξαρτώνται από εμένα; Ούτε έχω τη δυνατότητα εγώ να τα ρυθμίσω και να τα τροποποιήσω; Ο Μ. Βασίλειος διευκρινίζει ότι όταν λέγει ο Παύλος «*Πάντοτε χαίρετε*», δεν απευθύνεται στον οποιονδήποτε, αλλά σε εκείνον που ζει όπως και ο Παύλος. Που ζει εν Χριστώ και όχι κατά σάρκα (Γαλ. 9,20). Έχει νεκρώσει τα μέλη τα επί της γης (Κολ. 3,5). Έχει την νέκρωση του Ιησού στο σώμα του (Β΄ Κορ. 4,10) και θεωρεί σκοπό της ζωής του το Χριστό και επομένως το να αποθάνει κέρδος, αφού θα βρεθεί πιο γρήγορα κοντά του (Φιλιπ. 1,21). Αυτόν τον άνθρωπο, η λύπη δεν μπορεί όχι μόνο να τον κυριεύσει και να τον γονατίσει, αλλά ούτε καν να τον αγγίξει. Διότι δεν είναι τα γεγονότα που δημιουργούν χαρά ή λύπη, αλλά η διάθεση που τα αντιμετωπίζουμε.

Είναι χαρακτηριστικό ότι σε ένα άλλο χωρίο πριν πει το «*πάντοτε χαίρετε*» λέγει το εξής: «*ὄρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινι ἀποδῶ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε καὶ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας.* (Α΄ Θεσ. 5,15). Για να χαιρόμαστε πάντοτε πρέπει να μην κάνουμε κακό σε κανέναν, να προσευχόμαστε αδιαλείπτως και να ευχαριστούμε για τα πάντα.

Τι είναι όμως χαρά για την αγία Γραφή; Χαρά είναι η αισιοδοξία. Η ηρεμία της ψυχής. Η έλλειψη άγχους και ανασφάλειας. Η πίστη ότι ο Θεός κυβερνά τον κόσμο και προνοεί γι' αυτόν. Η πίστη και η βεβαιότητα ότι θα σταυρωθούμε, αλλά τελικά θα νικήσουμε· θα πεθάνουμε, αλλά θα αναστηθούμε, διότι λέγει ο Παύλος και αυτά που παθαίνουμε στη ζωή είναι ελάχιστα μπροστά στην μέλλουσα δόξα, που θα μας αποκαλυφθεί: «*8.18 Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. 8.20 τῇ γὰρ ματαιότητι ἢ κτίσις ὑπετάγη, 8.21 ὅτι καὶ αὐτὴ ἢ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. 8.24 τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν* (Ρωμ. 8,18.20,21.24).

Και στην συνέχεια συμπληρώνει ο ίδιος: «*τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, 4.18 μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια.* (Β΄ προς Κορινθίους 4,17-18)· Η νικηφόρα αντιμετώπιση της θλίψης προετοιμάζει το στεφάνι της δόξας, γ' αυτό ας μην σκεφτόμαστε μόνο αυτά που βλέπουμε αλλά και αυτά που δεν βλέπουμε, γιατί αυτά που βλέπουμε είναι πρόσκαιρα, ενώ αυτά που δεν βλέπουμε είναι αιώνια.

Είναι προφανές ότι ο χριστιανός είναι ουρανοπολίτης «*οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν*» (Εβρ. 13, 14). Αν ο άνθρωπος βλέπει όλα τα πράγματα εδώ στη γη με την προοπτική της αιωνιότητας (sub specie aeternitatis), όπως το λέει και ο τραγουδιστής «*ὅταν τα βλέπω ἀπὸ ψηλά...*»

τα πράγματα παίρνουν άλλες διαστάσεις. Αυτά που θεωρούσαμε σημαντικά, τώρα τα βλέπουμε ασήμαντα. Κι αν τα συγκρίνουμε με τα ουράνια αγαθά που μας υπόσχεται ο Κύριος, τότε όλα τα άλλα θα τα θεωρούμε σκύβαλα, σκουπίδια, όπως λέγει ο Απόστολος Παύλο

ΧΑΡΑ-ΛΥΠΗ-ΧΑΡΜΟΛΥΠΗ

Από ψυχιατρική άποψη το σώμα είναι κατά τη διάρκεια τη ζωής ο φορέας της ψυχής. Το σώμα, όταν βρίσκεται σε καλή κατάσταση δίνει στον άνθρωπο τη δυνατότητα να αναπτύξει ποικίλες δραστηριότητες, σωματικές, ψυχικές και πνευματικές.

Από ηθική άποψη το σώμα θεωρήθηκε πηγή κακίας και αμαρτίας. Ο Πλάτωνας θεωρεί την ψυχή μολυσμένη, επειδή εγκλείστηκε μέσα στο σώμα, το οποίο αποτελεί τη φυλακή της ψυχής. Η απαλλαγή της ψυχής από το σώμα είναι ο προορισμός της, το χρέος και η σωτηρία της.

Από χριστιανική άποψη το σώμα και η ψυχή, ενώ βγήκαν από τα χέρια του Πλάστη Δημιουργού «λίαν καλά», δηλαδή τέλεια, με την προπατορική αμαρτία των Πρωτοπλάστων διαστρεβλώθηκαν και χρειάστηκε να στείλει ο Θεός τον Υιόν του τον Μονογενή, τον Κύριο ημών Ιησού Χριστό και να δώσει τη δυνατότητα στον «πεπτωκότα» άνθρωπο με το βάπτισμα και τα άλλα μυστήρια να επανέλθει στην αρχική του κατάσταση.

Οι γιατροί, από πολύ παλιά, συστήνουν τα γέλιο στους ασθενείς τους καθώς έχει επιβεβαιωθεί η ευεργετική του ιδιότητα. Ο καθηγητής Pelicie, βεβαιώνει πως όταν γελάμε με την καρδιά μας η διέγερση του γέλιου προκαλεί βιοχημικές μεταλλαγές στον εγκέφαλο και δημιουργεί μέσα από τους νευρομεταδότες μια κατάσταση ευφορίας.

Η Ορθοδοξία είναι η θρησκεία της χαράς. «Χαίρετε, λαοί, και αγαλλιόσθε». Το ζήτημα μόνο είναι, πώς εννοούμε τη χαρά; Ο χριστιανισμός μιλάει για τη χαρά που νοιώθει κανείς, όταν ελευθερώνεται από την αμαρτία και το θάνατο, τη χαρά της αναστάσεως, τη χαρά της αιωνιότητας.

ΤΙ ΚΑΚΟ ΠΡΟΞΕΝΕΙ Η ΛΥΠΗ ΣΤΗΝ ΨΥΧΗ ΜΑΣ.

Η μόνη λύπη που μας ωφελεί είναι η κατά Θεόν λύπη, δηλαδή η συναίσθηση της

αμαρτωλότητάς μας. Αυτή μας οδηγεί στη μετάνοια και τη σωτηρία. Η «κατά Θεόν» λύπη κάνει τον άνθρωπο ταπεινό, πράο, γεμάτο γλυκύτητα και υπομονή και με τους καρπούς του Αγίου Πνεύματος. Αντίθετα, αυτός που έχει κυριευθεί από την «κατά κόσμον» λύπη είναι ευερέθιστος, γεμάτος μνησικακία, και οδυνηρή απελπισία, όπως του Ιούδα. (Αββά Κασσιανού)

«Ο πόνος για μένα, λέγει ο Θεολόγος Γρηγόριος, είναι φάρμακο σωτηρίας». Ο δε Μέγας Βασίλειος λέγει: *«Εφ' όσον μας ετοιμάζει ο Θεός το στεφάνι της βασιλείας Του, η ασθένεια ας γίνει αφορμή για αρετή».* Πρέπει να συλλογιζόμαστε πως οι θλίψεις και οι πειρασμοί φανερώνουν τη φροντίδα του Θεού για μας περισσότερο από τα ευχάριστα περιστατικά.

Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ

Η ζωή καταρχάς έχει δυσκολίες, ιδιαίτερα για αυτούς που θέλουν να ζουν κατά Χριστόν, γιατί *«πάντες οί θέλοντες εύσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται».* Η πύλη που οδηγεί στην αιώνια ζωή είναι στενή και τεθλιμμένη, αλλά με τη βοήθεια του Θεού πορεύονται με επιτυχία. Εκείνο όμως που μας οδηγεί στην αμαρτία και συνεπώς στον αιώνιο θάνατο είναι το φρόνημα της σαρκός: *« τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος ζωὴ καὶ εἰρήνη».*

ΗΔΟΝΗ ΚΑΙ ΟΔΥΝΗ

Είναι περίεργο κι όμως αληθινό ότι η σωματική ευχαρίστηση, απόλαυση, ηδονή, όταν είναι υπέρμετρη και παράνομη φέρνει την οδύνη, ενώ αντίθετα η οδύνη που συνοδεύει τους πνευματικούς αγώνες φέρνει την ψυχική απόλαυση και ηδονή.

«Η αρχή της πνευματικής ζωής είναι ο αγώνας κατά των παθών. Η ελκτική δύναμη του πάθους βρίσκεται στη δελεαστική πρόταση τέρψεως ή ευχαριστήσεως. Αλλά το επακόλουθο των εμπαθών ηδονών είναι ο όλεθρος. Ο αγώνας κατά των παθών σε πρώτο στάδιο θα ήταν εύκολος, αν έλειπε η ηδονή» (ο αγίος Σιλουανός ο Αθωνιτης)

Όλες οι ελπίδες μας στηρίζονται στο Χριστό, ο οποίος είναι ο νικητής του θανάτου, η αιώνια ζωή και η ανάσταση. *«Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει».* Πρέπει να διατηρούμε το κατάλευκο ένδυμα, με το οποίο μας έντυσε ο Χριστός κατά τη βάπτιση, και να μην το λερώνουμε, διαφορετικά πρέπει να το πλένουμε στο πλυντήριο της εξομολόγησης.

Η χαρά και η λύπη σύμφωνα με την ορθόδοξη σκέψη μπορούν να συνυπάρχουν κι έτσι έχουμε το φαινόμενο της χαρμολύπης. Δηλαδή: είμαι χαρούμενος για όλα τα

δημιουργήματα του Θεού, είμαι όμως συγχρόνως και λυπημένος, γιατί δεν ξεχνώ πως είμαι αμαρτωλός και γιατί γύρω μου υπάρχουν άλλοι άνθρωποι που έχουν πληγές και λύπες. ο Φώτης Κόντογλου γράφει: «Αληθινή κι' όχι ψεύτικη χαρά νοιώθει μονάχα όποιος έχει τον Χριστό μέσα του, κ' είναι ταπεινός, πράος, γεμάτος αγάπη. Αληθινή χαρά έχει μονάχα εκείνος που ξαναγεννήθηκε στην αληθινή ζωή του Χριστού, αυτός που πονά και θλίβεται για τον Χριστό. Με την ταπείνωση που γίνεται για τον Θεό φυτρώνει η ελπίδα της σωτηρίας»

Ο χριστιανός ξέρει να χαίρεται κάθε στιγμή και με το πιο παραμικρό πράγμα. Ξέρει να εκτιμά ό,τι του δίνουν, ό,τι βλέπει στη φύση και ό,τι γεύεται και απολαμβάνει. Είναι πραγματικά ευτυχισμένος, γιατί ζει την αληθινή χαρά.

<https://bit.ly/3eQT8Sp>